

ISTORIE

Clasa a IV-a

Auxiliar pentru toate manualele alternative

EDITURA CARMINIS

Argument	3
I. TRECUTUL ȘI PREZENTUL DIN JURUL NOSTRU	5
1. Noțiuni introductive	5
2. Familia	8
3. Comunitatea locală și națională	12
Comunități ale minorităților pe teritoriul de azi al României (ungurii, germanii, evreii, grecii)	15
4. Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală	22
5. Popoare de ieri și de azi	25
5.1. Popoare de ieri	25
A. Daco-geții	25
B. Romanii	28
C. Grecii	32
D. Galii	35
E. Slavii	38
F. Turcii	41
5.2. Popoare de azi	45
A. Românii	45
B. Francezii	49
C. Germanii	52
D. Ungurii	55
E. Rușii, sârbii, bulgarii și romii	57
6. Cunoașterea lumii prin călători	61
A. Marco Polo	61
B. Cristofor Columb	63
C. Fernando Magellan	66
D. Badea Cârțan	69
E. Spătarul Mălescu	71
F. Emil Racoviță	74
G. Alexander Csoma de Kőrösi	76
H. Exploratori ai secolului XX	79
II. EPOCI, EVENIMENTE ȘI PERSONALITĂȚI	84
1. Antichitatea	84
A. Legende și scrieri ale anticilor despre daci și romani	84
B. Legende și scrieri despre romani	85
2. Evul mediu	86
2.1. Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în opere literare și istorice	86
A. Gelu	86
B. Dragoș	87
C. Basarab	90
D. Mircea cel Bătrân	92
E. Iancu de Hunedoara	94
F. Vlad Țepeș	95
G. Ștefan cel Mare	98
H. Mihai Viteazul	101

2.2. Transilvania - spațiu multietnic	105
Sat și oraș în Transilvania medievală	109
2.3. Istorici și cronicari despre personalități ale minorităților	111
3. Epoca modernă	114
3.1. Alexandru Ioan Cuza și Unirea	114
3.2. Carol I și Independența	117
3.3. Carol Davila	120
3.4. Eroii ai Primului Război Mondial	122
A. Generalul Ioan Dragalina	122
B. Generalul Eremia Grigorescu	123
C. Generalul Alexandru Averescu	124
D. Căpitanul Grigore Ignat	125
E. Măriuca	126
F. Ecaterina Teodorescu	127
3.5. Ferdinand și Marea Unire	130
3.6. România la cumpăna dintre milenii	133
III. CULTURĂ ȘI PATRIMONIU	136
1. Locuri istorice din comunitate	136
A. Monumente. Mănăstiri	136
B. Monumente reprezentative ale comunităților etnice din România	140
C. Străzi și case istorice din comunitate	142
2. Locuri cu importanță istorică pentru România	144
2.1. Coloniile grecești de pe malul Mării Negre	144
2.2. Așezări și construcții dacice și romane de pe malul Mării Negre	147
2.3. Castele și cetăți martore ale evenimentelor istorice	152
A. Târgoviște	152
B. Curtea de Argeș	155
C. Constantinopol	158
D. Castelul Huniazilor	161
E. Castelul Bran	164
F. Castelul Peleş	167
G. Cetatea Neamțului	170
H. Cetatea Făgăraș	172
I. Cetatea Viscri	174
2.4. Construcții religioase și ctitorii lor	175
3. Monumente și locuri incluse în patrimoniul UNESCO	185
A. Mănăstirea Voroneț	185
B. Mănăstirea Horezu	187
C. Cetatea Sarmizegetusa	189
D. Centrul istoric Sighișoara	191
E. Bisericele din lemn din Maramureș: Ieud, Plopiș, Poienile Izei, Rogoz, Șurdești	193
F. Sate cu biserici fortificate din Transilvania	195
<i>O altfel de istorie</i>	197
<i>Anexă. Arborele genealogic al familiei regale a României</i>	198

I. TRECUTUL ȘI PREZENTUL DIN JURUL NOSTRU

1. NOȚIUNI INTRODUCTIVE

Toate evenimentele istorice au o localizare precisă în timp.

Istoria studiază faptele oamenilor din trecut (de altădată, cu mult timp în urmă) până în prezent (adică în timpul act care există în zilele noastre).

Cronologia este știința care se ocupă cu studiul datelor istorice.

Pentru a preciza când s-a petrecut un eveniment, cronologia folosește unități de timp istoric:

- anul – 365/366 de zile;
- deceniul – 10 ani;
- secolul (veacul) – 100 de ani;
- mileniul – 1 000 de ani;
- era – perioadă istorică ce începe cu un eveniment important de la care pornește numărătoarea anilor;

Exemple:

- înainte de nașterea lui Hristos – î.Hr.
- după nașterea lui Hristos – d.Hr.
- epoca istorică – perioadă de timp caracterizată prin trăsături proprii.

Exemple: epoca pietrei – perioada când uneltele și armele erau din piatră.

DICȚIONAR

⇒ **cronologie** – știință care ajută la stabilirea datelor istorice (când a avut loc un eveniment)

⇒ **deceniu** – perioadă de 10 ani

⇒ **epocă istorică** – perioadă de timp cu trăsături proprii

⇒ **mileniu** – perioadă de 1 000 de ani

⇒ **secol** – perioadă de 100 de ani

⇒ **spațiu istoric** – suprafață, întindere de teren, între anumite margini, în care s-au desfășurat fapte din trecutul unui popor

⇒ **sursă istorică** – izvorul, locul de unde pornește o informație, o dovadă despre acțiuni din trecut

Știați că... ?

⇒ Termenul „clepsidră” denumește un instrument cu ajutorul căruia în trecut se măsura timpul, după cantitatea de apă sau de nisip care curgea dintr-un vas în altul.

⇒ Astăzi, la unele calculatoare, clepsidra apare pe ecran când măsoară timpul de „gândire” al calculatorului până la apariția rezultatului dorit.

Clepsidră

1. În coloana A sunt prezentate unități de timp folosite în istorie. În coloana B sunt prezentate denumirile acestora. Realizați legătura dintre cele două coloane prin scrierea unei cifre și apoi a literei corespunzătoare.

A

B

1. an	A. perioadă de timp ce cuprinde mai multe milenii
2. zi	B. 1 000 de ani
3. secol	C. 10 ani
4. mileniu	D. 100 de ani
5. eră	E. 365/366 de zile
6. deceniu	F. 24 de ore

2. Menționați secolul corespunzător fiecărui an prezentat:

a) 979; b) 1111; c) 1799; d) 1801; e) 1900; f) 1999.

3. În enunțul dat, completați cuvântul lipsă:

Știința ajutătoare istoriei care studiază datele istorice se numește

4. Precizați:

- Anul cu care începe și anul cu care se termină secolul al IX-lea d.Hr.
- În ce secol și în ce mileniu se situează anul 2007?

Ceramică de Cucuteni

Castelul lui Vlad Tepeș

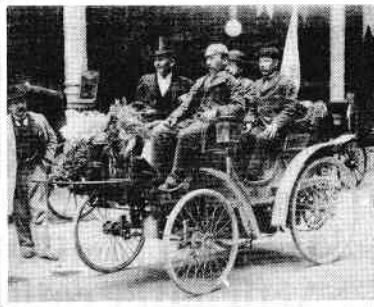
Revoluționari români
la 1848

Faraonul Tutankamon,
Egipt

Ducat de argint de la
Vlaicu Vodă

Automobil electric la 1895

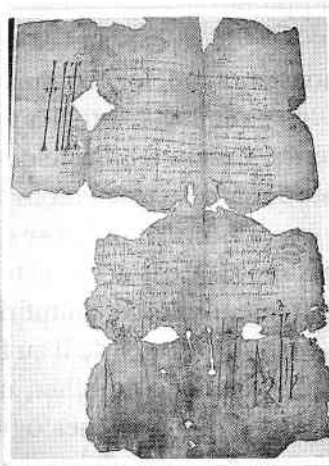
Coroana de oțel a regilor
României

Actul proclamării
regatului României

Avionul care a parcurs,
prima dată, distanța
Franța-Anglia

Prima mențiune scrisă
despre orașul București
1459 - Vlad Tepeș

Ce este familia ?

– un grup de persoane înființat pe baza unor legături de căsătorie, de rudenie și a sentimentului puternic de dragoste reciprocă;

– este legătura dintre soț și soție, părinți și copii, frați și surori;

– reprezintă grupul de oameni față de care fiecare dintre noi se simte cel mai apropiat sufletește în orice împrejurare;

– familia contribuie la nașterea, păstrarea și dezvoltarea ființei umane pe pământ;

– creează condițiile favorabile de viață pentru fiecare membru al său;

– transmite limba vorbită, obiceiuri, credințe, modele de comportament, reguli de viață în relațiile cu alți oameni.

DICTIONAR

➤ **arbore genealogic** – desen sub formă de arbore ce reprezintă membrii unei familii și legăturile de rudenie dintre ei

➤ **sărbătoare** – zi de bucurie în care oamenii cinstesc momente importante din existența familiei sau a țării

Trecutul familiei Activitățile cotidiene

– istoria familiei studiază tot ce s-a petrecut în cadrul familiei de-a lungul timpului;

– se referă la evenimente importante ca: nașterea, căsătoria, botezul, cunoașterea rudelor, examene, concursuri, fapte plăcute ori mai puțin fericite etc.;

– un loc aparte îl au sărbătorile de familie și cele religioase: aniversări diferite, Crăciunul, Paștele, ziua numelui, Anul Nou; la creștini și la alte popoare aceste sărbători sunt momente de bucurie care adună rude și cunoștințe apropiate;

– istoria familiei se dovedește prin acte, documente diverse: certificate de naștere și de căsătorie, acte de studii, titluri de proprietate, documente medicale, chitanțe, diplome, amintiri scrise etc.;

– un loc aparte îl au fotografiile de familie, tablourile, obiectele de îmbrăcăminte sau de mobilier, unelte, podoabe transmise din generație în generație;

– arborele genealogic este și el un tablou al înrudirilor de sânge sau prin căsătorie care arată istoria unei familii;

– în perioadele anterioare, până la 1900, timpul liber, pentru majoritatea oamenilor, era redus; uneori se muncea chiar și duminica, dar se respectau îndeosebi sărbătorile religioase;

- cei bogați își permitau să participe la banchete, ospete, baluri, spectacole, jocuri de societate, plimbări prin parcuri, vizite în străinătate etc.;
- cei săraci erau preocupați de traiul zilnic și de activități gospodărești în curtea sau în grădina familiei;
- după 1850, în urma marilor progrese în știință, tehnică și cultură viața oamenilor s-a îmbunătățit; a crescut interesul pentru instruire, educație, pentru igienă, confort, dorința de a reuși în viață;
- concursurile sportive, muzicale, de pictură și sculptură s-au diversificat, ca și călătoriile de cercetare sau dorința de cunoaștere a altor locuri și popoare/civilizații;
- viața cotidiană, până la începutul secolului al XX-lea, a fost dominată de munca oamenilor la câmp, în ateliere meșteșugărești, apoi în fabrici și uzine, firme de transport, de construcții;
- condițiile grele de viață și de muncă (chiar și copiii munceau de la 8 ani în secolul al XIX-lea!) i-au determinat pe muncitori să lupte pentru salarii mai bune, condiții de muncă mai bune, protecție în caz de boală și bătrânețe etc.;
- la jumătatea secolului al XIX-lea muncitorii s-au organizat în sindicate (asociații profesionale), iar după 1880 grevele (încetarea lucrului) au devenit tot mai puternice și mai numeroase;
- după 1900 activitățile cotidiene acordau cea mai mare atenție lucrului în agricultură și în industrie, unde s-au folosit mașini, utilaje mai bune care au produs schimbări deosebite în viața oamenilor de la orașe și sate;
- s-au construit locuințe, clădiri industriale, bănci, vile, hoteluri, magazine, parcuri, bulevarde, iar electricitatea, petrolul, cinematograful, automobilul, radioul, aspiratoarele, frigiderele și mai târziu televiziunea au schimbat total activitățile și nivelul de trai al oamenilor;
- după al Doilea Război Mondial, terminat în 1945, s-a dezvoltat statul bunăstării sociale, unde accentul s-a pus pe sănătate, educație, cultură, sport, vacanțe, consum de produse cât mai diversificate, preocupări pentru mediul înconjurător, menținerea păcii etc.; aceste activități cotidiene se desfășoară și în prezent;
- o mențiune aparte, îndeosebi după anul 2000, trebuie acordată folosirii zilnice a calculatorului și a telefonului mobil, în diferite împrejurări. Ele au influențat din plin gândirea, comportamentul și felul de viață al fiecăruia.

1. Alcătuiți o listă cu realizările mai importante ale membrilor familiei de-a lungul timpului.

2. Prezentați, pe scurt, personalitatea bunicului ori a tatălui. Cereți informații de la ceilalți membri ai familiei, de la alte cunoștințe.

3. Discutați cu colegii despre sărbătorile de Paști și de Crăciun în localitatea voastră. Cereți informații despre alte zone geografice unde se sărbătoresc aceste zile.

4. Imaginează-ți că ești mama (sau tata) în familie. Ce ai face dacă:

- la școală copilul a luat o notă proastă;
- acasă copilul este reclamat de vecini că vorbește urât când se joacă împreună cu alți copii.

5. Observați cum se iau hotărârile mai importante în familie.

6. Numiți:

- mătușa din partea mamei;
- bunicul din partea tatălui;
- nepotul (nepoata) părinților voștri;
- verișorul primar.

7. Solicitați-le părinților să povestească o întâmplare hazlie, veselă, o năzdrăvanie din copilăria lor.

PORTOFOLIU

- Construiți arborele genealogic al familiei voastre și păstrați-l într-un jurnal (caiet) separat.
- Colecționați fotografii, scrisori, podoabe, mici obiecte care au aparținut bunicilor voștri.

Tineri căsătoriți

Bunica și nepoții

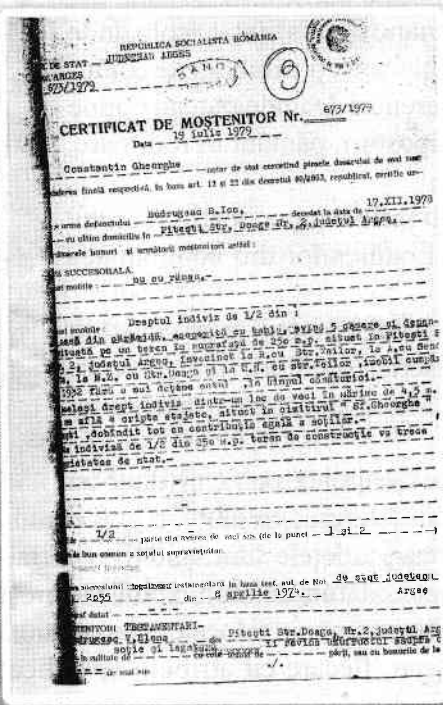
.....

.....

.....

.....

.....

[illegible]

Monumentul Eroilor
Independenței, Pitești

LIBRIS

3. COMUNITATEA LOCALĂ ȘI NAȚIONALĂ

- comunitatea reprezintă grupul de oameni care trăiesc într-o localitate sau într-o țară;

- acești oameni au interese, credințe și reguli de viață comune;

- fiecare persoană sau familie trăiește, locuiește, se află alături sau în apropiere de cineva, ori de ceva; aceștia sunt vecinii;

- oamenii sunt uniți printr-o istorie comună, prin obiceiuri, relații de rudenie și de vecinătate, precum și prin sentimentul că aparțin aceleiași comunități;

- comunitățile umane au apărut cu mii de ani în urmă, atunci când oamenii au fost nevoiți să stea alături, pentru a-și găsi mai ușor hrana, pentru a se apăra mai bine contra animalelor sălbatice ori pentru a rezista în fața fenomenelor naturii (inundații, incendii, alunecări de teren, cutremure, schimbări de temperatură etc.);

- comunitățile umane s-au înființat acolo unde existau condiții favorabile: apă, posibilități de comunicare cu alți oameni, terenuri de unde puteau obține lemn, piatră pentru adăposturi, pământuri roditoare, pășuni pentru vite etc.;

- toate acestea au influențat ocupațiile și felul de gândire, de viață al oamenilor din comunitatea respectivă;

- de-a lungul timpului, oamenii și-au construit locuințe, gospodării, biserici, drumuri, școli, parcuri, monumente, cetăți și castele, deoarece existența lor era legată de acestea;

- comunitatea locală cuprinde oamenii (dintr-un cartier, sat, oraș) care au interese, credințe, reguli comune de viață;

- orașele, comunele, județele sunt unități teritorial-administrative; în România există 41 de județe, alături de municipiul București;

- conducerea acestor comunități locale este asigurată de Primărie, Consiliul Local, Consiliul Județean, fiecare cu atribuții specifice; acestea se bucură de autonomie locală, adică dreptul de a se gospodări singure în anumite domenii de activitate;

DICȚIONAR

☛ **castel** – locuință înconjurată de ziduri groase, de șanturi și prevăzute cu locuri de observație și de apărare; stăpânul castelului era un om bogat și cu funcție importantă

☛ **cetate** – loc întărit cu ziduri de apărare

☛ **comunitate** – totalitatea locuitorilor unei localități (țări), grup de oameni cu interese, credințe și reguli de viață comune

☛ **dispensar** – locul unde se acordă ajutor medical

☛ **monument** – construcție făcută în cinstea unui om sau a unui eveniment important

☛ **politică** – priceperea de a conduce țara

☛ **poliție** – locul de unde se asigură ordinea și liniștea oamenilor

☛ **poștă** – se ocupă cu transportul și distribuirea corespondenței (scrisori, pachete etc.)

☛ **primărie** – locul unde lucrează primarul în calitate de conducător al comunității locale

☛ **tribunal** – locul unde se judecă cei vinovați că nu au respectat regulile comunității

- comunitatea națională îi cuprinde pe toți locuitorii unui stat reuniți pe baza unității de limbă, obiceiuri, teritoriu, istorie comună, interese comune;
- membrii comunității naționale respectă aceleași legi, participă la viața politică și își aleg conducătorii, au aceleași drepturi și îndatoriri;
- legătura dintre o persoană și statul în care s-a născut ori trăiește se numește cetățenie; aceasta se obține prin naștere, căsătorie, adopție, azil politic;
- cetățenii unui stat au dreptul la protecție și sprijin, dar și obligații față de statul respectiv (plata taxelor și a impozitelor, respectarea legilor etc.);
- oamenii cu caracteristici comune, deosebiți de majoritatea locuitorilor, formează minoritățile naționale; relațiile dintre acestea și majoritate se bazează, în țara noastră, pe cunoaștere și respect reciproc, toleranță, înțelegerea diferenței ca pe un element pozitiv;
- unele comunități locale s-au dezvoltat și au format orașe, cu o populație numeroasă, cu membri care nu se cunosc și se întâlnesc întâmplător;
- la sate oamenii se cunosc mai bine între ei, păstrează obiceiuri și tradiții din vechime: cântece, dansuri populare, costume populare (naționale) specifice zonei în care trăiesc, serbări școlare etc.;
- pe teritoriul unor comunități umane au avut loc evenimente importante ale istoriei, ori s-au născut oameni de seamă care s-au făcut vestiți în știință, politică, în pictură, în construcții, în muzică etc.;
- astăzi, cele mai importante instituții ale unei comunități sunt: primăria, biserica, poliția, școala, poșta, dispensarul, tribunalul;
- toți oamenii dintr-o comunitate au obligația de bun-simț și de mare răspundere ca între ei să existe relații de colaborare, ajutor și respect reciproc.

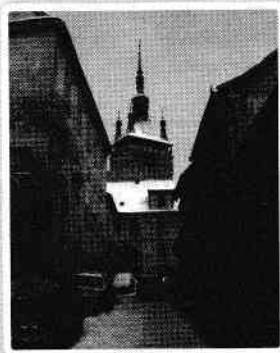
Stiați că... ?

⇒ Orașul Sighișoara își păstrează neschimbat, în mare parte, aspectul pe care îl avea cu sute de ani în urmă.

⇒ Jocul popular românesc „Călușul“ (Călușarii) a fost recunoscut ca valoare culturală ce aparține întregii omeniri prin hotărârea Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO).

⇒ La Vânu Mare (județul Mehedinți) și Coșești (județul Argeș) comunitatea locală sărbătorește o băutură tradițională românească numită „țuică“. La Prejmer (județul Brașov) are loc „Festivalul clătitelor“, iar la Baia Mare (județul Maramureș) se organizează „Târgul măștișoarelor“.

⇒ Cea mai largă comunitate umană este comunitatea internațională, iar România face parte din istoria Europei și a lumii.

Sighișoara